

opkomende, deed de temperatuur sterk afnemen. Den volgende dag was geen enkele der Libellen meer te zien.

Omtrent waarnemingen in den Haag vind ik in genoemd verslag nog het volgende. Reeds den 6en Juni kwamen vele Libellen over de stad vliegen, de groote trek vond evenwel den 7en plaats. Het weder was gloeiend warm (85° F. in de schaduw). De dieren vlogen voor 't grootste gedeelte over de huizen heen, op open ruimten en in sommige straten daalden zij evenwel veel lager. In de Casuarisstraat kon men ze met den hoed neerslaan, waardoor te half 11 die straat er als het ware zwart van was. Millioenen trokken aldus voorbij, voornamelijk omstreeks 10 uur; des namiddags hield de trek nog steeds aan, hoewel zeer gedund, ook was de vlucht over het algemeen lager.

Uit Scheveningen werd gemeld, dat 6 Juni van 2 tot 4 uur eveneens een zwerm overvloog, komende van de Katwijksche zijde. Mededeelingen betreffende het voorkomen van een groot aantal Libellen in de Scheveningsche bosjes des namiddags tegen 3 of 4 uur (eveneens 7 Juni) schijnen er op te wijzen, dat de dieren aldaar hebben uitgerust en overnacht. Waarnemers te Zierikzee maakten melding van het overvliegen van kleine troepjes van 6 tot 20 stuks op den avond van 6 Juni omstreeks 7 uur. 7 Juni vlogen eveneens kleine troepjes langs den geheelen Zeedijk; eigenaardig is de mededeeling, dat over het land, aan den Zeedijk grenzende, geen enkele te zien was, terwijl op den Zeedijk, hoewel het drukkend warm was, geen enkele vlieg voorkwam; in het land daarentegen werden de paarden er zeer door lastig gevallen.

De richting, door de op verschillende plaatsen waargenomen zwermen gevolgd, was afwisselend Noord-Oost en Noord, komende de dieren derhalve uit het Zuid-Westen, Westen en Zuiden. Opmerkelijk is het, dat de windrichting Noord-Oost en Noord was, zoodat de dieren tegen den wind invlogen. Daar de windrichting dicht aan den grond dikwijls belangrijk verschilt met die in hoogere luchtlagen, zal het vaak moeilijk uit te maken zijn, of de dieren werkelijk tegen den wind invliegen. Waarnemers uit den Haag melden o. a., dat gedurende den trek de wind Oostelijk was, terwijl de dieren in Oostelijke richting voortvlogen; in de luchtlaag waarin de dieren vlogen, was evenwel nagenoeg geen wind waar te nemen, zoodat het tegen den wind invliegen slechts schijnbaar was. Hiertegenover staat evenwel, dat een waarnemer uit Zierikzee melding maakte van een „hevigen oosten wind” ook op de hoogte waar de Libellen vlogen (de richting der dieren was Oost). zoodat ze toen wel degelijk tegen den wind invlogen.

Nog wensch ik melding te maken van een bericht, voorkomende in „The Entomologist” voor Juli 1889, omtrent het voorkomen van millioenen dezer dieren op Helgoland, van 21 tot 26 Mei, toen de wind noordelijk werd, waarna geen exemplaar meer gezien werd. Daar het trekken in ons land niet vóór 6 Juni werd waargenomen, kunnen dit dus onmogelijk dezelfde dieren geweest zijn, die bij ons overvlogen. Ook te Dover, aldus „The Entomologist's Monthly Magazine”, werd op Donderdag 6 Juni een zwerm waargenomen, komende uit het Zuid-Westen. De wind was N.O., terwijl het weder somber en drukkend was. Niettegenstaande hevige regens en storm groote verwoesting onder hen aanbrachten, waren er den 7en Juni nog honderden te zien, zelfs kwamen 8 Juni nog enkele exemplaren voor. „Het Nieuws van den Dag” van Maandag 10 Juni bericht eveneens een dergelijk verschijnsel uit Denemarken.

De Libellen werden als *Libellula quadrimaculata* herkend, dezelfde soort dus, die ook thans wederom bij millioenen was waar te nemen. Dat ook nog anderen dan *quadrimaculata* den trek medemaakten, is intusschen niet uitgesloten,

zoo werd bv. in den Haag een „Aeshna” laag bij den grond vliegende gezien, te midden der eerstgenoemde soort.

J. A. J. M. VAN WATERSCHOOT VAN DER GRACHT.

De trek der glazenmakers.

Toen den 10^{en} en 11^{en} Juni al de millioenen glazenmakers over onze hoofdstad waren heengetrokken, kwam Heimans 's avonds bij me en 't eerste, wat hij zei was: „'t Is maar goed, dat je eindelijk wat opknapt, want wat zullen we over die trekbeesten een massa correspondentie krijgen.” Hij had al meer dan vier maanden lang alles alleen moeten bezorgen, 't was dus geen wonder, dat die glazenmakerscharge hem een beetje uit zijn evenwicht bracht.

Maar 't is beter — of liever veel slechter — uitgevallen dan wij verwacht hadden. Al die korenbouten hebben maar drie brieven gebracht, met twee platgedrukte exemplaren van de reizigers erin: wijfjes van de in West-Europa zeer algemeene *Libellula quadrimaculata*. Dat er ook mannetjes bij de armée waren, heb ik uit mijn ramen al duidelijk genoeg kunnen zien. Vanwaar nu die geringe belangstelling? Ik wijt het aan de kranten, die dadelijk de nieuwsgierigheid van 't lezend publiek bevredigd schijnen te hebben met den naam voluit in 't latijn, vergezeld van een twintigtal Hollandische namen te geven, er een paar bijzonderheden over windrichting en zulk zoowat bij te voegen en te besluiten, dat die trek der *Libellula*'s een groot raadsel der natuur is en dat we 't rechte er wel nooit van te weten zullen komen.

Zoo iets werkt afschrikkend, maar men moet niet te gauw den moed opgeven. Al is de weetgierigheid van sommige lezers bevredigd, de onze is het volstrekt niet. Omtrent 't *vanwaar* en *waarheen* van de reis zijn gegevens genoeg te verzamelen en wij verzoeken onze lezers beleefd maar dringend, om hun herinneringen en oude kranten nog eens op te rakelen en ons alles te melden wat hun van den trek van de glazenmakers *Libellula quadrimaculata* in de eerste helft van Juni 1900 bekend is. Buitenlandsch nieuws zal ook zeer welkom zijn. Daaruit kunnen we dan een relaas samenstellen in den trant van dat, welk de heer Waterschoot v. d. Gracht in dit nummer over den trek van tien jaar geleden geeft. En als 't meevalt, dan zal ik tot belooning een paar merkwaardigheden omtrent het trekken van insecten meedeelen, die ik met veel moeite in wetenschappelijke tijdschriften heb opgedoken en waar de dagbladen niet van gerept hebben.

JAC. P. TH.

Een reuzenspin.

De reuzenspin, waarvan in deel IV blz. 46 sprake is, was stellig geen inlandsche soort. Zij werd, evenals meer buitenlandsche spinnen, in eene serre gevangen, is dus met vreemde planten daarin gekomen, of zij is in eene woning gekomen met pakkisten, die uit vreemde gewesten er toegezonden werden. In den Haagschen Dierentuin werd ook eens in de serre een 3 centimeter lange en 1 centimeter dikke reuzenspin gevangen. Het dier was bepaald door middel van manden of kisten met planten aldaar binnengeloodst.

A. C. O.

Wickersheimer's vocht

is heel goed om visschen, amphibiën en reptiliën mee op te spuiten (in den halsslager, halsader, darmkanaal en lichaamsholte), en die dieren dan te drogen. Gewervelde dieren in groote hoeveelheden van dit vocht bewaard, blijven minstens een half jaar goed, doch zakken later in elkaar op den bodem der flesch; hun geraamte is geheel opgelost! Dezelfde dieren in eene kleine hoeveelheid vocht gebracht, in eene flesch, die juist groot genoeg is, om het dier te bevatten, vergaan bijna geregeld.

A. C. O.